

שטר צוואה

הנחיות למילוי הצוואה

א. אדם שרוצה לעשות צוואה כדי לחלק את רכושו אחרי מותו יפנה תחילה לדיין או לבית דין שיכינו לו את נוסח צוואה הלכתי ואח"כ ילך עם נוסח זה לעו"ד שיתן תוקף משפטי (פסקי משה לגר"מ פריזיס חבלות פ"ג ס"יא-יג).

ב. הצוואה תכלול הקניית חלקי הירושה לזכאים במתנה, אם זה בניו, בנותיו, אשתו לצדקה או גורם אחר באופן הבא שיכתוב: "אני נותן במתנה מהיום ולשעה אחת קודם פטירתי אם ועל מנת שלא אחזור בי עד אז וכן אם ועל מנת שבמשך כל ימי חיי אהיה רשאי לעשות בנכסי ורכושי כטוב בעיניי" (ענין שו"ע חו"מ סי' רכז ס"ו, הרמ"א סי' רפ"א סי' רפ"א חו"מ סי' כ"ה, פתחי חושן ח"ח עמ' קע"ד, גסר החיים ח"א פ"א).

אבל לרשום מה שמקובל אצל עו"ד "אני מוריש אחרי מותי" (שו"ע חו"מ סי' רפ"א ס"ה, ז ש"ק ס"ק ד) "אני מצווה לתת אחרי מותי" או "אני נותן אחרי מותי" (גסר החיים פ"א, פתחי חושן פ"ד ס"ק יב) בטלה מבחינה הלכתית (ס). אבל לרשום זאת בנוסף ל-"אני נותן במתנה מהיום .. הנ"ל אין מניעה הלכתית לזה (שו"ע חו"מ סי' רפ"א ס"ז).

ג. בסיום עריכת הצוואה עושים "קנין סודר" שבהליך זה מקנים ע"פ התורה את חלקי הירושה לזכאים [היורשים כגון הבנים או הבנות, אשתו, צדקה וכדו'] ונעשה בצורה הבאה: אדם אחר או עדי הצוואה לוקחים "מטפחת" או "עט" וכי"ב ונותנים לבעל הצוואה שיקח בידו ויזכה בו, ואומר בעל הצוואה לזהלאלו שנתנו לו את העט או המטפחת קנהאקנו ממנו בקניין גמור אגב סודר עבור כל הזוכים [היורשים] הנ"ל שבצוואה זו" (פתחי חושן סס). אם לא עשה "קניין" אין תוקף לצוואה זו ע"פ התורה אע"פ שהיא תקיפה מבחינה משפטית (פתחי חושן פ"ד ס"לד).

ד. ראוי שישאיר סכום מסויים בירושה שיחלק לאחר מותו ע"פ דיני ירושה של התורה ויוסיף קטע הבא: "אני מוריש אחרי מותי סכום של ... שיתחלק כפי חוקי התורה, היינו שהבנים יורשים בלבד והבכור נוטל פי שתים" (פתחי חושן ע"מ קע"ב, משפט הצוואה ח"א פ"י ס"יז).

ה. על פי התורה הבעל יורש את אשתו ואין האישה יורשת את בעלה, ולהבדיל ע"פ חוקי משפט הישראלי הרכוש לכתחילה שייך חצי לבעל וחצי לאישה וכשאחד מהם נפטר מוריש הוא חצי מרכושו לצד שנשאר וחצי שני לבנים ובנות ז"א כשנפטר האב מקבלת האם 25% מהרכוש ו-25% מתחלק בין הבנים והבנות וכן כשנפטרת האם כנ"ל (משפט הצוואה פ"ז ס"ד). וכדי לפטור בעיה זו עושים שתי צוואות:

* הבעל עושה צוואה בו נותן הוא נכסיו לבניו ובנותיו כמשפט שרוצה לחלק ביניהם [ולגבי האישה אין צורך להוסיפה שהרי לגור בדירה ולקבל כל צורכה זה בכלל חיוב הבעל למזונותיה]
* האישה כותבת צוואה בו היא נותנת את נכסיה לבעלה, ואם בעלה כבר לא יהיה בן חיים בשעת פטירתה מין העולם, אזי היא מחלקת את הירושה [ורושמת את הפירוט כאמור בצוואת הבעל : חלוקה לבנים ובנות ולצדקה וכדו'] (משפט הצוואה ח"א פ"א). [ויש מקרים שעושי צוואה הדדית לבעל ולאשה שבפטירת שניהם מורשים לבנים ובנות כרצונם]

ו. כשיש בין היורשים החוקיים (בנים ובנות) שלא הוכללו בסדר חלוקת הירושה [כגון בן הסובל מפיגור ה"י או כל בן ובת אחרים מכל סיבה שהיא] רצוי להקנות להם בסדר הירושה סכום סמלי כ- 1000 כדי שלא יוכלו לערער על כך בבית המשפט (בהחלטות עם עו"ד אקייס).

ז. אע"פ שפרט את כל רכושו שרצונו להוריש ע"י מתנה שעה אחת קודם מיתתו ועשה קנין על זה, מ"מ זה לא תופס לגבי נכסים או רווחים שיגיעו אליו לאחר מכן (ענין שו"ע אהע"ז סי' ק"ח ס"א). וכדי לפטור בעיה זו מוסיפים בצוואה שהוא חייב סכום כסף לכל אחד מהזכאים בירושה כסכום השווה לערך חלקו בירושה של אותו יורש [כולל הנ"ל] אלא שחוב זה מותנה שאם יקבל המוטב את החלקים המגיעים לו ע"פ צוואה זו [כולל הנ"ל] אזי פטור הוא לשלם חוב הנ"ל (פסקי משה ע"מ קיד פתחי חושן פ"ד ס"טז ועוד).

דוגמא לשטר צוואה הלכתי

היות ואין אדם יודע יום פקודתו, והיות וברצוני לסדר צוואה, ולהביע רצוני האחרון והוראותי, מה יעשה ברכושי ומכוח שהנני מעל גיל 18 שנים, לכן אני החתום מטה: {שם פרטי} {שם משפחה} בעל ת.ז. ישראלית מס': {מס ת.ז.} הגר עתה בכתובת: {רח' ומס'} {עיר} בהיותי בדעת צלולה ומיושבת עלי ומוכשרת מכל הבחינות הדרושות על פי דין תורה והחוק במדינת ישראל מצווה בזה מרצוני הטוב והגמור בלא כל אונס והכרח ובלא השפעה מהזולת כדלקמן:

א. הנני מבטל בזה ביטול גמור כל צוואה אחרת שנעשתה על ידי באיזה זמן מהזמנים והנושא תאריך קודם לשטר זה, ואין שום תוקף לשום צוואה או הוראה אחרת שבה ניתנו הוראות ביחס למה שיעשה ברכושי שיישאר אחר אריכות ימי ושנותי ושעה אחת קודם פטירתי לבד מצוואה זו, וכל זמן שלא אשנה או אבטל את הכתוב בשטר צוואה בכתב ובחתימת ידי ועל פי עדים או ע"י שטר צוואה אחר, יעמוד שטר צוואה זה בתוקפו כתוקף כל שטרי צוואת בריא ובתוקף שטרות שנהוגים העשויים ע"פ דיני ותקנות חז"ל ולא כאסמכתא ולא "בטפסי דשטרי" וכתוקף שטרי צוואה המוכרים על פי דין תורה ועל פי החוק האזרחי במדינת ישראל, והמוכרים בבתי המשפט האזרחיים בישראל לפי חוק הירושה שנת תשכ"ה-1965 או לפי כל חוק אחר.

ב. צוואה זו מתיחסת לכל רכושי מכל סוג שהוא (להלן "הרכוש") קרקעות, מטלטלין, פקדונות, כספים שיש לי בחשבונות הבנק, זכויות [כספיות, מטלטלין, נדל"ן], חובות שחייבים לי, [ניתן להוסיף עוד רכוש לפי הצורך] וכל רכוש שיהיה תחת רשותי שעה אחת קודם פטירתי.

ג. קודם לכל חלוקת "הרכוש" שאני נותן ע"פ שטר זה ישלמו מעזבוני "הרכוש" כל חובותי וכל ההוצאות שיהיו בגין פטירתי לקבורה, מצבה וכדומה.

ד. כל מה שאני נותן לכל אחד מהזכרים [מקבלי הירושה] על פי שטר זה, הנני נותן במתנה גמורה מהיום ולשעה אחת קודם פטירתי אם ועל מנת שלא אחזור בי עד אז, באחד מהדרכים המובאים לעיל וכן אם ועל מנת שבמשך כל ימי חיי אוכל להשתמש ולעשות ברכושי כטוב בעיני ובכלל זה למכור או לתת נכסי "הרכוש" בקנין מועיל לכל מי שארצה. כל הנ"ל נעשה בתנאי גמור כתנאי בני גד ובני ראובן על כל הלכותיהן פרטיהן ודיקדוקהן באופן המועיל ע"פ התורה. וכן הקנתי לזכרים על פי ירושה זו בהקנאה מיוחדת בפני עצמו לפי קנינו באופן המועיל ביותר על פי דין תורה ותקנות חז"ל ובאופן שאינם תלויים זה בזה, ואם יש דבר שאין קנין מועיל בו לא יגרע מתוקף דברים שמועיל בהם קנין.

ה. הנני מודה בהודאה גמורה דלא כהשטאה ודלא כהשבעה, כי בכדי שתהיה הצוואה תקפה גם ברכוש שאינו בר הקנאה על פי דין תורה כגון דבר שלא בא לעולם או שאר דברים שלא שייך בהם הקנאה, התחייבתי לכל אחד מהמוטבים בצוואה זו סך השווה לערך חלקו ברכוש זה "הרכוש", ושעבדתי על כך כל נכסי מטלטלי אגב קרקע, נכסים שקניתי ושאיני עתיד לקנות. והתנתי שזמן פירעון התחייבות זו יהיה שעה אחת קודם מיתתי ובתנאי שלא אחזור בי ואכתוב צוואה אחרת. אך התנתי בחוב זה, כי באם יקבל המוטב [הזוכה] את החלקים לו על פי צוואה זו, כשהם נקיים מכל שעבוד מצד היורשים האחרים ובאי כוחם, אזי אני ויורשי פטורים מלשלם חוב הנ"ל. וכן אותו מוטב שיסרב לחלוקת הרכוש באופן המפורט לעיל, אזי החוב שלו בטל מעיקרו.

ו. רצוני כי לאחר אריכות ימי ושנותי רכושי "הרכוש" יחולק כדלהלן: [להלן "הזכרים"]

דוגמאות: 1. יחולק שווה בשווה בין כל בני ובנותי שהם: משה כהן ת.ז. , יצחק כהן ת.ז. , רותי בוזגלו ת.ז. , רבקה חוגלי ת.ז.

2. ניתן לצדקה –לחסדי נעמי ב"ב 20% מרכושי "הרכוש" והשאר יחולק שווה בשווה בין כל בני ובנותי שהם: משה כהן ת.ז.

ז. צוואה זו נעשתה בפני שני העדים החתומים מטה ואמרתי להם הוו עלי עדים על כל האמור וזכו בשטר זה עבור כל הזכרים שבצוואה זו וקנו ממני על כל הנ"ל ועבור כל הזכרים שבצוואה זו בקנין גמור אגב סודר בדבר שכשר להקנות בו, באופן המועיל ביותר כאילו נעשה בבית דין חשוב דלא כאסמכתא ולא כטופסי דשטרי בביטול מודעא ובפסילת עדים שיעידו על מודעא או אונס, ולא יפסל שטר זה לא בחסר ויתיר ולא במחק או בטישטוש והכל שריר וקיים.

ובאתי על החתום היום ---- לחודש ---- שנת ---- פה בעיר ----- חתימת המצווה-----

אישור עדים

בפנינו העדים החתומים מטה חתם מר----- ת.ז. ----- על שטר מתנה/צוואה זה לאחר שקרא את תוכנו ובהיותו בדיעה צלולה וברורה ומיושבת עליו, ללא לחץ או כפיה כל שהיא, וכן התחייב בהתחייבות הנ"ל לזוכים על פי שטר זה ועל כל הנ"ל הקנה להם, וקנינו עבור הזוכים הנ"ל בקנין אגב סודר ובכל יתר הקנינים המועילים לפי התורה הקדושה וחוקי מדינת ישראל.

אנו חותמים ומצהירים בזה כי אין לנו שום הנאה מעזבון ["הרכוש"] הנ"ל ואין לנו קירבה לאחד מהנהנים מצוואה זו. ובאנו על החתום היום----- לחודש----- לשנת פה ב-----

שם עד א----- ת.ז. ----- כתובת ----- חתימה -----

שם עד ב----- ת.ז. ----- כתובת ----- חתימה -----

(נכתב ע"פ פסקי משה ע"מ קטז שטר צוואה של ציה"ד רבני פ"ת, פתחי חושן סוף פ"ד משפט הצוואה שוארץ ע"מ ועוד).

טל': 08-8644452 אתר העליון: alonthaihud.co.il דוא"ל: haihud.ashdod@gmail.com